

Euskal Elkargoa

POSIBILISMOAREN BIDEAN

Frantziako Estatu Errepublikak denez geroztik, lehen instituzio politikoa eratu da Ipar Euskal Herrian; Errepublikaren Lurralde Antolaketa Berriaren baitan, NOTRe legearen markoan. Euskal Herri Elkargoa du izena, *Communauté Pays Basque*. Sortze beretik, izenak berak hainbat dilema sorrarazi du. Aglomerazioa, hirigune, herri eta lurralde izenordeak ere eman baitzaizkio.

Mikel Asurmendi
@masurmendi

Euskal Elkargoa da euskarazko hedabideok lehenetsi dugun izena. Izena duenak izana du. Hau da, nortasuna. Berezko identitatea. Iparraldean iragan mendean ernatu zen euskal abertzale-tasunik gabe, gaur egun ez zen berezko instituziorik egongo. Alta, bere eraketak abertzaleen artean sorrarazi du ez bai eta mesfidantza gehien. Badaude bestealde, “zalantza demokratikoa”ren izenpean, instituzioaren kontrakoak, frantses alderdi guztiak zeharkatzen dituen jakobinismoaren ildoan ari direnak.

Euskal Elkargoaren lehen batzar ofiziala urtarrilaren 23an izan zen. Batzarrak zertu ahal izateko, erakundearen gidaritzako kideek Gobernantza eta Fiskalitate gaietan oinarritzko akordioak erdietsi behar izan zituzten. Haatik, Elkargoaren aurkakoei ordurako hirugarren helegitea jarria zuten erakundearen sorrera galarazteko. Era berean, Euskal Elkargoak hizkuntza eta kultura politikaren eskumena bere gain hartuko zuela baieztatu zuen, Euskal Konfederazioa eta Euskaltzaindiaren eskaera hobetsiz.

Jean-René Etchegaray da presidentea. Politikari zentrista eta Baterako kidea.

Abertzaleen aldarrikapenak bere egiten ditu. Ziur aski, frantses jakobinistek eta euskal abertzaleek iritzi hauxe partekatzen dute: Baionako auzapeza (Etchegaray) egitasmoan engaiatu izan ez balitz, gaur egungo egoera politikoa bestelakoa litzateke Iparraldean. Euskal Elkargoaren sorrerak galdera franko aireratu ditu solastoki politikoetan, alde batean zein bestean. Etchegarayk politikaren erdialdea ordezkatzen du. Hona galdera horietako bat: posible al da abertzaletasuna eta jakobinismoaren arteko bateragarritasuna?

Euskal Elkargoak lehen urratsa eman zuen: ezagupena. Egun berean, euskal instituzioen aldarrikapen historikoak bete ahal izateko zorua aurkeztu zuen. Abiatzeko oinarritzko bost puntuak hauexek dira: 1. Herriarteko egitura. Herri guztietako ordezkarien eta biztanleriaren arabera proportzionalki eratu izatea. 2. Eskumenak. Orain arteko hamar herri elkargoen eskumenak jaso ditu: hirigintza, herriarteko garraioa, hondakinen antolamendua... 3. Aurrekontua. Iraganeko hamar elkargoek erabilutako diru bera dauka. Arlo gehiago garatu ahala eskumen gehiago eskura-

tuko ditu, baita aurrekontua handituko ere. 4. Lurraldetasuna. Ez du berezko eskumenik, baina, Lapurdi, Baxenabarre eta Zuberoa ordezkatzen du lehen aldikoz historian. 5. Bilakaera: elkargoak eskumen urriak ditu, ageri denez. Hau da, autonomia mailako erakundea erakitzeke beharrezkoak diren eskuduntzak izateko urrun dago. Erakundearen bilakaeran arabera garatuko da bere ahalmena. Ahalmena, instituzioaren ordezkaritza politikoen indar korrelazioaren eta herritarren bultzadaren arabera izanen da.

NOTRe legeak ahalbidetu du Euskal Elkargoa, oraingoz ordea, berau eraikitzeke zorua besterik ez dago. Frantses zuzenbidearen markoan egin behar du bide. Abertzaleen aldarrikapen historikoek ez dute *de facto* instituzio berriaren lekuri. Tokiko eragile politikoek –alderdiak buruan buru– lortuko duten adostasunen arabera behartuko dute frantziar legaltasuna. Konparazioan, Hexagonoan frantsesak ez beste hizkuntzak ez du izaera ofizialik, beraz, euskarak ere ez. Lehen batzarrean, Hendaiaiko hautetsi (EH Bai) Iker Elizalde euskara

Jean-René Etchegaray Euskal Elkargoko presidente izendatu zuten egunean.

eta frantsesa erabiltzea galdatu zuen. Bokaleko Francis Gonzalez hautetsiak uko egin zion eskaerari, “Frantzian gauden” ozenki erranez. Angeluko Guy Mondorge hautetsiak berretsi zuen haren errana, gaskoia euskararen mailan baliotsiz. Etchegarayk duda-muda guztiak uxatu ditu: “Frantses zuzenbidea da nire muga”. Batera mugimenduko kide eta abokatuak legea ongi ezagutzeaz beste, desioa eta errealtatea bereizten ditu. Euskararen koofizialtasuna bere egiten du, baina instituzio berriaren egonkortasuna ziurtatu nahi du lehenbizi. Beraz, instituzioaren jardueran euskarak ez du lekurik. Erakundearen aktak, esaterako, ez dira euskaraz jasoko.

Otsailaren 14an, Elkargoaren Batzorde Eragileko kideen izenak eman ziren ezagutzera. Elkargoaren kidetasunaren eitea honako hau da: hautetsien ordezkariak askotarikoa da, baina zentro-eskuineko ordezkariak nagusi dira batzordean. Oro har, EH Bai koalizioaren eta Les Républicains alderdiaren ordezkariak dute ordezkari gehien, launa kide. PSK, UDik, MoDemek eta EAJk bana. Identifikazio ideologikoa agerikoa da.

Praktikan, hala ere, hautetsi gehienek alderdi horien siglarik gabe hautuak izan ziren eta halaxe dihardute. Besteak beste, Hiriburuko auzapez Alain Iriart, Miarrizteko hautetsi Peio Claverie eta Izpurako auzapez Daniel Olzomendi abertzaleak daude. Alabaina, badaude ere Angeluko auzapez Claude Olive, Euskal Kostako-Aturri Hiriguneko presidentea, Bidarteko auzapez Emmanuel Alzuri eta aipatutako Francis Gonzalez. Izendapenak indar korrelazioaren logikaren barnean egin dira, alta, ez da logikoa azken horiek instituzioaren aurkako hiru helegiteak jarri dituztenen artean egotea.

Elkargoaren presidente Etchegarayk “adostasuna eta oreka” ditu hitz kuttun. Izendapenen artean, Beñat Arrabitenak eman du zer esana. EAJko kidea da, Arrosako auzapeza eta Garazi-Baigorriko herri elkargoko presidente izana. Elkargo berriko presidenteordea eta hizkuntza politikako arduraduna da. Ezker aldeko abertzaleak eta euskaltzaleak “ustekabeen” harrapatu ditu izendapenak. Beñat Arrabitek aitortu duenez, berak ere ez zuen izendapena espero. Hizkuntza saila garatzeko bitarteko berririk ez duela adierazi du

» Batzorde Eragileko izendapenak indar korrelazioaren logikaren barnean egin dira, ez da logikoa baina, instituzioaren aurkako hiru helegiteak jarri dituztenen artean kargudunak egotea

» Frantses jakobinistek eta euskal abertzaleek iritzi hauxe partekatzen dute ziur aski: Baionako auzapeza egitasmoan engaiatu izan ez balitz, egungo egoera politikoa bestelakoa litzateke Iparraldean

halaber. Esaterako, Euskararen Erakunde Publikoa (EPP) Euskal Elkargoan uztartzea omen du lehen zeregina. Abiaturuan deus berririk ez dago. Elkargoaren inguruan ezagutu den berririk esanguratsuen sinbolikoa izan da. Otsailaren 2an, Etchegaray –ofizialki izendatu aitzin– eta Eusko Jaurlaritzako lehendakari Iñigo Urkullu Baionan bildu ziren. Bi instituzioen arteko harreman izaera zehazteko lantalde baten sorrera iragarri zuten.

Zenbat buru hainbat aburu. Alabaina, Iparraldeko izaera politikoaren aldarrikapen historikoari begiratzen badiogu, ez da beste bi lurraldeen –EAE eta Nafarroako Foru Komunitatea– bilakabidetik horrenbeste aldentzen. Herri aitzindari-tzan ari diren eragile politikoek estatuen “legaltasunaz haragoko” aldarrikapenak sustatzen dituzte eta “legea”ren jabe direnek aldarrikapenak egokitzen dituzte abagune politikoaren arabera. Nafarroan legez, EAJ abertzaleen gutxiengoa izanagatik, Iparraldean ere, EAJk bere urratsa eman du bertako lehen instituzio historikoaren eraketa eman orduko. Izaera horrek izen-abizenak ditu: posibilismo politikoa. ■